

Avant-projet d'arrêté royal visant à prendre des dispositions particulières et à déroger à l'application de certaines dispositions du livre VI du Code de droit économique pour certaines catégories de services financiers

PHILIPPE, Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, Salut.

Vu le Code de droit économique, l'article VI. 1., § 2 ;

Vu l'avis ... du Conseil d'Etat, donné le ..., en application de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 1°, des lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées le 12 janvier 1973 ;

Vu l'avis de la FSMA, donné le ... ;

Vu l'avis du Conseil de la consommation, donné le ... ;

Sur la proposition du Ministre de l'Economie et des Consommateurs, de la Ministre des Classes moyennes, des P.M.E. et des indépendants et du Ministre des Finances ;

Nous avons arrêté et arrêtons :

CHAPITRE Ier

Définitions

Article 1er

Pour l'application du présent arrêté, l'on entend par :

- a) le Code : le Code de droit économique ;
- b) instruments de placement : les instruments visés à l'article 4 de la loi du 16 juin 2006 relative aux offres publiques d'instruments de placement et aux admissions d'instruments de placement à la négociation sur des marchés réglementés;
- c) produits financiers : les produits visés à l'article 2, 39° de la loi du 2 août 2002

Voorontwerp van koninklijk besluit tot het nemen van bijzondere maatregelen en tot afwijken van sommige bepalingen van boek VI van het Wetboek van economisch recht voor bepaalde categorieën van financiële diensten

FILIP, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op het Wetboek van economisch recht, artikel VI. 1., § 2;

Gelet op het advies ... van de Raad van State, gegeven op ..., met toepassing van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Gelet op het advies van de FSMA, gegeven op ... ;

Gelet op het advies van de Raad voor het Verbruik, gegeven op ... ;

Op de voordracht van de Minister van Economie en Consumenten, de Minister van Middenstand, K.M.O.'s en Zelfstandigen en de Minister van Financiën;

Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

HOOFDSTUK I

Definities

Artikel 1

Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

- a) het Wetboek: het Wetboek van economisch recht;
- b) beleggingsinstrumenten: de instrumenten bedoeld in artikel 4 van de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt;
- c) financiële producten: de producten bedoeld in artikel 2, 39°, van de wet van 2 augustus

relative à la surveillance du secteur financiers et aux services financiers.

2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

CHAPITRE 2

HOOFDSTUK 2

Dispositions particulières et dérogatoires régissant l'application du Code à certaines catégories de services financiers

Bijzondere en afwijkende bepalingen tot regeling van de toepassing van het Wetboek op bepaalde categorieën van financiële diensten

Art. 2

Sans préjudice de l'article VI. 99. du Code, l'article VI. 3., § 2, n'est pas applicable en cas d'offre en vente ou en souscription au consommateur d'instruments de placement dont le prix n'est pas déterminé à l'avance.

Art. 2

Onverminderd artikel VI. 99. van het Wetboek, is artikel VI. 3., § 2, niet van toepassing in geval van tekoopaanbieding of aanbieding tot inschrijving aan de consument van beleggingsinstrumenten waarvan de prijs niet op voorhand bepaald is.

Art. 3

L'article VI. 5. du Code n'est pas applicable aux produits financiers libellés dans une devise autre que l'euro, à l'exception des frais et coûts y relatifs.

Art. 3

Artikel VI. 5. van het Wetboek is niet van toepassing op financiële producten uitgedrukt in een ander devies dan de euro, met uitzondering van de lasten en de kosten die erop betrekking hebben.

Art. 4

Les articles VI. 18. et VI. 19. du Code ne sont pas applicables en cas d'offre en vente ou en souscription au consommateur d'instruments de placement dont le prix dépend des fluctuations du marché financier sur lesquelles l'entreprise n'a aucune influence.

Art. 4

De artikelen VI. 18. en VI. 19. van het Wetboek zijn niet van toepassing bij de tekoopaanbieding of aanbieding tot inschrijving aan de consument van beleggingsinstrumenten waarvan de prijs afhankelijk is van fluctuaties op de financiële markt waarop de onderneming geen enkele invloed heeft.

Art. 5

§ 1er. L'article VI. 83., 11°, du Code ne fait pas obstacle aux clauses par lesquelles le fournisseur d'instruments de placement se réserve le droit de mettre fin au contrat à durée indéterminée unilatéralement, et ce, sans préavis en cas de raison valable, pourvu que soit mise à sa charge l'obligation d'en informer la ou les autres parties contractantes immédiatement.

Art. 5

§ 1. Artikel VI. 83., 11°, van het Wetboek doet geen afbreuk aan bedingen waarbij de leverancier van beleggingsinstrumenten zich het recht voorbehoudt om eenzijdig een einde te stellen aan overeenkomsten van onbepaalde duur, en dit zonder opzegtermijn in geval van geldige reden, mits hij ertoe verplicht wordt onmiddellijk de andere contractpartijen hiervan op de hoogte te stellen.

§ 2. Sans préjudice du paragraphe 1er, ne sont pas réputées abusives les clauses et les conditions ou les combinaisons de clauses et de conditions dont l'objet est défini à l'article VI. 83., 2°, 3°, 5° et 11°

§ 2. Onverminderd § 1 worden de bedingen en de voorwaarden of de combinaties van bedingen en voorwaarden waarvan het doel omschreven is in artikel VI. 83., 2°, 3°, 5° en 11°, van het Wetboek,

du Code, lorsqu'elles s'appliquent à des instruments de placement dont le prix dépend des fluctuations du marché financier sur lesquelles l'entreprise n'a aucune influence.

§ 3. Ne sont pas réputées abusives les clauses et les conditions ou les combinaisons de clauses et de conditions telles que visées à l'article VI. 83., 3° du Code, dont l'objet est de déterminer que le prix des produits est fixé au moment de la livraison, lorsqu'elles s'appliquent à des contrats de vente ou d'achat de devises.

geacht niet onrechtmatig te zijn wanneer het beleggingsinstrumenten betreft waarvan de prijs afhankelijk is van fluctuaties op de financiële markt waarop de onderneming geen enkele invloed heeft.

§ 3. Worden geacht niet onrechtmatig te zijn de bedingen en de voorwaarden of de combinaties van bedingen en voorwaarden zoals bedoeld in artikel VI. 83., 3°, van het Wetboek, die ertoe strekken te bepalen dat de prijs van de producten vastgesteld wordt op het moment van de levering, wanneer het gaat om overeenkomsten tot aankoop of verkoop van deviezen.

CHAPITRE III

Dispositions abrogatoires et finales

Art. 6

L'arrêté royal du 5 décembre 2000 rendant applicables aux instruments financiers et aux titres et valeurs certaines dispositions de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur est abrogé.

Art. 7

Le présent arrêté entre en vigueur le même jour que le livre VI du Code.

Art. 8

Le ministre qui a l'Economie et les Consommateurs dans ses attributions, le ministre qui a les Classes moyennes dans ses attributions, et le ministre qui a les Finances dans ses attributions sont chargés, chacun en ce qui le concerne, de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles,

HOOFDSTUK III

Opheffings- en slotbepalingen

Art. 6

Het koninklijk besluit van 5 december 2000 waarbij sommige bepalingen van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, van toepassing worden verklaard op financiële instrumenten, effecten en waarden, wordt opgeheven.

Art. 7

Dit besluit treedt in werking op dezelfde dag als boek VI van het Wetboek van economisch recht.

Art. 8

De minister bevoegd voor Economie en Consumenten, de minister bevoegd voor Middenstand en de minister bevoegd voor Financiën zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel,

Par le Roi :

Le Ministre de l'Economie et des
Consommateurs,

Van Koningswege:

De Minister van Economie en Consumenten,

Johan Vande Lanotte

La Ministre des Classes moyennes, des P.M.E. et
des Indépendants,

De Minister van Middenstand, K.M.O.'s en
Zelfstandigen,

Sabine Laruelle

Le Ministre des Finances,

De Minister van Financiën,

Koen Geens

RAPPORT AU ROI

Sire,

Le présent projet vise à faire usage de l'habilitation qui Vous est conférée par l'article VI. 1., § 2, du Code de droit économique.

En vertu de cet article, le Roi peut prendre des dispositions particulières ou déroger à l'application de certaines dispositions du livre VI du Code et ce, pour une ou plusieurs catégories de services financiers.

Pour l'application du livre VI de ce Code, la notion de « services financiers » vise tout service ayant trait à la banque, au crédit, à l'assurance, aux retraites individuelles, aux investissements et aux paiements (article I. 8., 18° du Code). Cette notion est issue de la directive 2002/65/CE concernant la commercialisation à distance de services financiers auprès des consommateurs.

Cette notion de « services financiers » au sens du Code couvre notamment tous les « produits financiers » au sens de l'article 2, 39°, de la loi du 2 août 2002 (tel que modifiée par la loi du 30 juillet 2013), soit tous les produits d'épargne, d'assurance et d'investissement, en ce compris les instruments financiers au sens de l'article 2, 1°, de cette loi et, plus largement, tous les instruments de placement au sens de l'article 4 de la loi du 16 juin 2006 relative aux offres publiques d'instruments de placement et aux admissions d'instruments de placement à la négociation sur des marchés réglementés.

Le Code de droit économique reprend, en son livre VI, les dispositions de la loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur, moyennant certaines adaptations, dont la suppression de l'exclusion des valeurs mobilières et autres instruments financiers du champ d'application de la réglementation (article 3, § 1er, de la loi du 6 avril 2010).

VERSLAG AAN DE KONING

Sire,

Het voorliggend ontwerp strekt er toe gebruik te maken van de machtiging die U is verleend door artikel VI. 1., § 2, van het Wetboek van economisch recht.

Krachtens dit artikel kan de Koning bijzondere regels vaststellen of afwijken van de toepassing van sommige bepalingen van boek VI van het Wetboek, en dit voor één of meerdere categorieën van financiële diensten.

Voor wat de toepassing van boek VI van het Wetboek betreft, beoogt de notie « financiële diensten » iedere dienst van bancaire aard of op het gebied van kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen (artikel I. 8., 18°, van het Wetboek). Deze notie komt voort uit de richtlijn 2002/65/EG betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten aan consumenten.

Deze notie van “financiële diensten” in de zin van het Wetboek omvat in het bijzonder alle “financiële producten” in de zin van artikel 2, 39°, van de wet van 2 augustus 2002 (zoals gewijzigd door de wet van 30 juli 2013), met name alle spaar-, verzekerings- en beleggingsproducten, met inbegrip van alle financiële instrumenten in de zin van artikel 2, 1°, van deze wet, en ruimer gezien ook alle beleggingsinstrumenten in de zin van artikel 4 van de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt.

Het Wetboek van economisch recht herneemt in boek VI de bepalingen van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming mits bepaalde aanpassingen, waaronder de afschaffing van de uitsluiting van roerende waarden en andere financiële instrumenten uit het toepassingsgebied van de reglementering (artikel 3, § 1, van de wet van 6 april 2010).

Avec le Code de droit économique, les instruments de placement, dont les instruments financiers, seront donc soumis à la réglementation des pratiques du marché, à l'instar des autres services financiers (comptes, produits d'assurances, contrats de crédit, services d'investissement, etc.).

L'application de cette réglementation aux instruments financiers, alors qu'ils en étaient traditionnellement exclus (sous réserve des dispositions rendues applicables par l'arrêté royal du 5 décembre 2000) constitue une nouveauté.

La réglementation en matière de pratiques du marché constitue déjà un socle de règles de protection de l' « investisseur consommateur », lesquelles doivent, en principe, s'appliquer cumulativement aux règles de droit financier. Ainsi, les règles spécifiques en matière d'offre conjointe de services financiers telles que prévues à l'article VI. 82. du Code s'appliquent cumulativement avec les règles de conduite dites « Mifid » applicables aux prestataires de services financiers qui, à l'heure actuelle, ne contiennent pas de disposition spécifique en matière d'offre conjointe.

Comme dans les autres secteurs, la réglementation des pratiques du marché constitue ainsi la *lex generalis* à laquelle les règles sectorielles peuvent déroger en application du principe « *lex specialis generali derogat* » (la réglementation financière étant une *lex specialis*).

L'application de ce principe d'interprétation afin de déterminer quelles règles (droit de la protection du consommateur et/ou droit financier) sont applicables lorsque des services financiers sont offerts aux consommateurs doit cependant être nuancée, notamment parce qu'une part importante de ces règles constitue la transposition de directives européennes, tant dans le secteur financier qu'en matière de protection du consommateur. Par ailleurs, parmi ces directives, certaines sont dites d' « harmonisation maximale », tandis que

Met het Wetboek van economisch recht zullen de beleggingsinstrumenten, waaronder de financiële instrumenten, dus onderworpen worden aan de reglementering inzake marktpraktijken, in navolging van andere financiële diensten (rekeningen, verzekeringsproducten, kredietovereenkomsten, beleggingsdiensten, enz.).

De toepassing van deze reglementering op financiële instrumenten, waar deze traditioneel uitgesloten werden (onder voorbehoud van bepalingen die toepasselijk verklaard werden door het koninklijk besluit van 5 december 2000), is nieuw.

De reglementering inzake marktpraktijken vormt reeds een sokkel van beschermingsregels van de “consument belegger” die in principe cumulatief van toepassing is met de regels van financieel recht. Zo zullen de specifieke regels inzake gezamenlijk aanbod van financiële diensten zoals voorzien in artikel VI. 82 van het Wetboek cumulatief gelden met de zogenoemde “Mifid”-gedragsregels, toepasselijk op de verstrekkers van financiële diensten, welke gedragsregels tot op heden geen specifieke bepaling inzake gezamenlijk aanbod bevatten.

Net zoals in andere sectoren, vormt de reglementering inzake marktpraktijken zo de *lex generalis* waarvan de sectorale regels kunnen afwijken bij toepassing van het principe “*lex specialis generali derogat*” (waarbij de *lex specialis* hier de financiële regelgeving is).

De toepassing van dit interpretatieprincipe om te bepalen welke regels (recht inzake consumentenbescherming en/of financieel recht) van toepassing zijn bij de aanbieding van financiële diensten aan consumenten dient nochtans te worden genuanceerd, vooral omdat enerzijds een belangrijk deel van deze regels de omzetting vormt van Europese richtlijnen, zowel in de financiële sector als inzake bescherming van de consument. Bovendien voorzien sommige van deze richtlijnen in zogeheten “maximale harmonisatie”, terwijl andere slechts in een

d'autres ne prévoient qu'un socle de règles minimales que le législateur national peut compléter (« harmonisation minimale »). En outre, le législateur européen ne précise pas toujours l'articulation entre les directives adoptées dans le secteur financier et celles visant la protection des consommateurs.

Concrètement, dans les domaines non harmonisés par les directives, les règles de droit financier et le Code de droit économique s'appliquent en principe de manière cumulative aux services financiers (en ce compris, à l'avenir, aux instruments financiers). En cas de contradiction entre ces règles, le droit financier constitue une *lex specialis*, dérogeant aux règles du Code.

Quand les règles de droit financier sont la transposition de directives dites d'« harmonisation maximale » (par exemple la directive 2003/71/CE en ce qui concerne le contenu des prospectus, ou la directive 2004/39/CE dite « Mifid », en ce qui concerne les règles de conduite des prestataires de services d'investissement), les éventuelles règles dérogatoires issues de la réglementation des pratiques du marché qui ne constituent pas, elles-mêmes, la transposition d'une directive européenne, doivent être écartées. Ainsi, lorsque la directive 2003/71/CE réglemente la langue des prospectus, la réglementation belge des pratiques du marché ne saurait imposer des règles différentes.

Cependant, lorsque la réglementation des pratiques du marché transpose également des directives européennes, une distinction s'impose :

- lorsque ces directives dans le domaine des pratiques du marché se limitent à imposer des règles minimales que les Etats membres peuvent compléter (telles les règles de la directive 2006/114/CE relatives à la publicité trompeuse), les règles de droit belge qui transposent ces directives et qui seraient plus strictes que ce que les directives prévoient ne peuvent pas aller à l'encontre des dispositions issues de directives financières

sokkel van minimale regels voorzien die de nationale wetgever kan aanvullen ("minimale harmonisatie"). Bovendien verduidelijkt de Europese wetgever niet altijd de verhouding tussen de sectorale financiële richtlijnen en deze die betrekking hebben op de bescherming van de consumenten.

Concreet gezien, zijn in de niet door richtlijnen geharmoniseerde gebieden de regels inzake financieel recht en het Wetboek van economisch recht cumulatief van toepassing op financiële diensten (met inbegrip van de financiële instrumenten in de toekomst). In geval van tegenstrijdigheid tussen deze regels, vormt het financiële recht de *lex specialis*, waarbij dan afgeweken wordt van de regels van het Wetboek.

Wanneer de regels van financieel recht de omzetting vormen van richtlijnen van "maximale harmonisatie" (door bijvoorbeeld de richtlijn 2003/71/EG met betrekking tot de inhoud van de prospectus of de richtlijn 2004/39/EG genoemd "Mifid" met betrekking tot de gedragsregels van de verstrekkers van beleggingsdiensten), zullen de eventueel afwijkende regels inzake marktpraktijken die geen omzetting vormen van een Europese richtlijn, buiten toepassing moeten worden gelaten. Zo zal, aangezien de richtlijn 2003/71/EG de taal van de prospectus regelt, de Belgische regelgeving inzake marktpraktijken geen verschillende regels kunnen opleggen.

Niettemin moet een onderscheid gemaakt worden wanneer de regelgeving inzake marktpraktijken eveneens de omzetting vormt van Europese richtlijnen :

- wanneer deze richtlijnen inzake marktpraktijken zich beperken tot het opleggen van minimale regels die de Lidstaten kunnen aanvullen (zoals de regels van de richtlijn 2006/114/EG met betrekking tot misleidende reclame), dan zullen de Belgische regels tot omzetting van deze richtlijnen die strikter zouden zijn dan hetgeen de richtlijnen minimaal opleggen, niet kunnen ingaan tegen de bepalingen van maximale harmonisatie

d'harmonisation maximale (telles les règles issues de la directive « Mifid » en matière de publicité, transposées à l'article 27, § 2, de la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers et à l'article 8 de l'arrêté royal du 3 juin 2007 portant les règles et modalités visant à transposer la directive « Mifid ») ;

- lorsque ces directives dans le domaine des pratiques du marché sont, elles aussi, des directives dites d'« harmonisation maximale », la détermination de la règle applicable est parfois réglée par les directives concernées (tel l'article 3 (4) de la directive 2005/29/CE relative aux pratiques commerciales déloyales, qui prévoit la primauté des directives sectorielles en cas de contradiction entre les normes). A défaut, une application cumulative des deux corps de règles est nécessaire. La directive 2002/65/CE relative aux services financiers à distance le prévoit même expressément en son article 4.1. Il en découle qu'en cas de vente à distance d'instruments financiers dans le cadre d'une offre publique avec prospectus, le consommateur devra recevoir tant les informations requises en vertu de la directive 2003/71/CE (prospectus) que celles requises en vertu de la directive 2002/65/CE.

En matière de services financiers, l'adoption du présent arrêté royal ne dispense pas de cet exercice de vérification au cas par cas de la norme applicable, mais il permet de moduler l'application aux services financiers de certaines règles du livre VI du Code de droit économique, plus particulièrement lorsque ces règles, sans nécessairement être en contradiction avec des règles spécifiques de droit financier, s'avèrent inadaptées à la nature des services financiers ou de certaines catégories de services financiers (par exemple les instruments financiers ou, plus largement, les instruments de placement).

Il convient de noter que plusieurs dispositions du Code s'appliquent uniquement aux « biens »

van sectorale financiële richtlijnen (zoals de regels voortkomend uit de "Mifid"-richtlijn inzake reclame, omgezet in artikel 27, § 2, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en in artikel 8 van het koninklijk besluit van 3 juni 2007 tot bepaling van nadere regels tot omzetting van de richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten);

- wanneer de richtlijnen inzake marktpraktijken eveneens een "maximale harmonisatie" vormen, zal het vaststellen van de toepasselijke regel soms geregeld worden in de betrokken richtlijnen (zoals artikel 3 (4) van de richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken, dat in de voorrang van de sectorale regels voorziet bij tegenstrijdigheid tussen deze normen). Bij gebrek aan regels, is een cumulatieve toepassing van de twee regelgevingskaders noodzakelijk. De richtlijn 2002/65/EG betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten regelt dit zelfs uitdrukkelijk in artikel 4.1. Hieruit volgt dat bij verkoop op afstand van financiële diensten in het kader van een openbaar aanbod met prospectus, de consument zowel de inlichtingen vereist krachtens de richtlijn 2003/71/EG (prospectus) als deze vereist krachtens de richtlijn 2002/65/EG zal moeten ontvangen.

De aannahme van dit koninklijk besluit ontheft niet van deze oefening om geval per geval de toepasselijke norm na te gaan, maar het laat toe om de toepassing op financiële diensten van bepaalde regels van boek VI van het Wetboek van economisch regels te moduleren, vooral wanneer deze regels, zonder noodzakelijkerwijs in tegenspraak te zijn met de specifieke regels van het financiële recht, onaangepast blijken, gezien de eigenheid van financiële diensten of van bepaalde categorieën van financiële diensten (bijvoorbeeld de financiële instrumenten, of in ruimere zin de beleggingsinstrumenten).

Er kan opgemerkt worden dat meerdere bepalingen van het Wetboek enkel van

(telle la réglementation des ventes en solde). Il a paru inutile de prévoir des dérogations à ces dispositions dans le présent arrêté dans la mesure où les « biens » sont définis comme étant les biens meubles corporels, ce qui ne comprend donc pas les services financiers, ni par conséquent les produits financiers, dont notamment les instruments de placement (compte tenu de la suppression des titres au porteur).

Il a également paru inutile de prévoir, pour des services financiers spécifiques, des dispositions dérogatoires à certaines règles du Code dont la *ratio legis* s'oppose à une application à ces services .

Ainsi, les articles VI. 31. à VI. 33. du Code réglementent les « titres donnant droit à un remboursement ou à une réduction de prix ». Sont visés par ces dispositions les titres offerts par une entreprise lors de l'acquisition d'un bien ou d'un service et donnant droit à un remboursement ultérieur du prix ou d'une partie du prix, de même que les titres diffusés gratuitement et qui permettent à leur détenteur, à l'achat d'un ou plusieurs biens et/ou services, d'obtenir immédiatement une réduction de prix. Il s'agit là de « titres » de type « bons de réduction ». Ces dispositions ne doivent pas faire l'objet d'une lecture trop littérale, laquelle mènerait à ce que soient visés les produits financiers intégrant un droit au remboursement du capital (telles les obligations ou les contrats d'assurance-vie de type « branche 21 »), de même que les instruments financiers intégrant une option d'achat avec décote sur le prix. Tel n'est pas l'objectif poursuivi par cette réglementation. Il a donc paru inutile de prévoir, dans le présent arrêté, une exclusion expresse de ces dispositions pour les produits financiers intégrant un droit au remboursement du capital ou une option d'achat, ce qui constitue une des caractéristiques inhérentes au produit financier lui-même.

Tel est l'objet du présent projet.

toepassing zijn op “goederen” (zoals de reglementering inzake de soldenverkoop). Het is onnuttig bevonden om in afwijkingen op deze bepalingen te voorzien in het huidige besluit aangezien de “goederen” gedefinieerd worden als zijnde roerende lichamelijke goederen, wat dus niet de financiële diensten omvat, noch bijgevolg de financiële producten, waaronder in het bijzonder de beleggingsinstrumenten (rekening houdend met de opheffing van de effecten aan toonder).

Het is eveneens onnuttig gebleken om voor specifieke financiële diensten in afwijkende bepalingen van sommige regels van het Wetboek te voorzien waar de *ratio legis* zich verzet tegen een toepassing op die diensten.

Zo regelen bijvoorbeeld de artikelen VI. 31. tot VI.33. van het Wetboek de “titels die recht geven op terugbetaling of prijsvermindering”. Deze bepalingen beogen de titels die door een onderneming worden aangeboden bij de aanschaf van een goed of een dienst en die recht geven op een latere terugbetaling van de prijs of een deel daarvan, alsook de titels die gratis worden verspreid en die de houder ervan bij de aankoop van één of meerdere goederen en/of diensten, toelaten een korting op de prijs te krijgen. Het gaat hier om “titels” van het type “kortingsbonnen”. Deze bepalingen mogen niet te letterlijk gelezen te worden, wat er zou toe leiden dat financiële producten waarin een recht tot terugbetaling van het kapitaal geïntegreerd is (zoals de obligaties of de levensverzekeringsovereenkomsten van het type “tak 21”) of ook financiële instrumenten die een aankoopoptie met vermindering op de prijs bevatten, zouden beoogd worden. Dit is niet de bedoeling van deze reglementering. Er werd dus geoordeeld dat het onnuttig zou zijn om in een uitdrukkelijke uitzondering van deze bepalingen te voorzien voor de financiële producten waarin een recht tot terugbetaling van het kapitaal of een aankoopoptie geïntegreerd is. Het gaat immers om kenmerken die inherent zijn aan het betrokken financieel product.

Dat is het doel van dit ontwerp.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

L'article 1er contient les définitions utiles et particulières pour l'application du présent arrêté. Toutes les définitions contenues dans le Code de droit économique auquel donne exécution le présent arrêté, restent intégralement valables pour ce qui concerne les termes utilisés dans le présent arrêté. Un renvoi exprès est donc inutile, nonobstant le fait que certains termes utilisés peuvent revêtir un sens différent de la réglementation financière. C'est le cas notamment de la notion de « services financiers », qui reçoit, à l'article I. 8., 18° du Code, une définition plus large que celle prévue à l'article 2, 40° de la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers. Au sens du Code, constituent des « services financiers » tout service ayant trait à la banque, au crédit, à l'assurance, aux retraites individuelles, aux investissements et aux paiements. Cette notion de services financiers au sens du Code comprend les produits financiers eux-mêmes, tandis qu'en droit financier, cette notion ne vise que les services ayant trait aux produits financiers (services de placement, de conseil en investissement, etc.), mais pas les produits eux-mêmes.

L'article 1er, b), définit les « instruments de placement » par référence à la définition figurant dans la réglementation des offres publiques (la loi du 16 juin 2006 relative aux offres publiques d'instruments de placement et aux admissions d'instruments de placement à la négociation sur des marchés réglementés). Cette notion d'« instruments de placement », qui couvre tous les instruments financiers, en ce compris les valeurs mobilières et, plus largement tous les instruments permettant d'effectuer un investissement de type financier, quels que soient les actifs sous-jacents, est en effet utilisée dans plusieurs dispositions du présent projet afin de prévoir, pour l'offre en vente ou en souscription de tels instruments à des consommateurs, des dispositions particulières ou dérogatoires.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELN

Artikel 1

Artikel 1 bevat de nuttige en specifieke definities voor wat de toepassing van dit besluit betreft. Alle definities in het Wetboek van economisch recht waaraan het huidige besluit uitvoering geeft, blijven integraal gelden voor wat de gebruikte termen in het huidige besluit betreft. Een uitdrukkelijke verwijzing is dus niet nuttig, niettegenstaande het feit dat sommige gebruikte termen een andere betekenis kunnen bekleden in de financiële regelgeving. Dit is in het bijzonder het geval voor de notie “financiële diensten”, die in artikel I. 8., 18°, van het Wetboek, een ruimere definitie heeft dan wat voorzien is in artikel 2, 40°, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten. “Financiële diensten” zijn in de zin van het Wetboek iedere dienst van bancaire aard of op het gebied van kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen. Deze notie van financiële diensten in de zin van het Wetboek omvat dus de financiële producten, terwijl in het financiële recht deze notie enkel betrekking heeft op de diensten met betrekking tot financiële producten (het plaatsen van financiële instrumenten, , beleggingsadvies, enz.), maar niet op de producten zelf.

Artikel 1, b), definieert de “beleggingsinstrumenten” door te verwijzen naar de definitie die voorkomt in de reglementering inzake openbare aanbiddingen (de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt). Deze notie van “beleggingsinstrumenten”, die alle financiële instrumenten omvat, met inbegrip van effecten en in ruimere zin alle instrumenten die toelaten een belegging van financiële aard te doen, ongeacht de onderliggende activa, wordt in verschillende bepalingen van dit ontwerp gebruikt om in specifieke of afwijkende bepalingen te voorzien voor de teekoopaanbidding of de aanbidding tot inschrijving aan

consumenten.

Dans certains cas, la disposition dérogatoire vise plus largement les "produits financiers". Cette notion est donc également définie et ce, en référence à la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers. Cette notion, qui inclut tous les instruments financiers et de placement, couvre également les comptes et les produits d'assurances.

Art. 2

L'article VI. 3., § 2, du Code impose à toute entreprise qui offre au consommateur des services financiers homogènes d'en indiquer le prix par écrit d'une manière lisible apparente et non équivoque. Les produits financiers offerts au consommateur constituent généralement des services homogènes, tels que définis à l'article I. 8., 1°, du Code. Or, certaines offres d'instruments de placement sont faites à des consommateurs sans que le prix soit déterminé à l'avance, par exemple lorsque le prix est fixé au terme d'une procédure dite de « book-building ».

En cas d'offre publique d'instruments de placement, les dispositions de la loi du 16 juin 2006 relative aux offres publiques d'instruments de placement et aux admissions d'instruments de placement à la négociation sur des marchés réglementés comportent des dispositions dérogatoires à cet article (voy. notamment les articles 27 et 47 de la loi du 16 juin 2006). En dehors de ces dispositions, qui constituent une *lex specialis* par rapport au Code, il est nécessaire de prévoir une exception à l'article VI. 3., § 2, du Code, notamment parce que tous les instruments de placement ne sont pas offerts au consommateur dans le cadre d'une offre publique au sens de l'article 3 de la loi du 16 juin 2006 susmentionnée.

C'est à la lumière de cette dérogation qu'il conviendra d'interpréter les autres dispositions du Code comportant des exigences en matière de

In bepaalde gevallen zal de afwijkende bepaling in ruimere zin de "financiële producten" beogen. Deze notie wordt dus eveneens gedefinieerd, wat gebeurt met verwijzing naar de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten. Dit begrip, dat alle financiële en beleggingsinstrumenten omvat, viseert eveneens de rekeningen en de verzekeringsproducten.

Art. 2

Artikel VI. 3., § 2, van het Wetboek legt aan elke onderneming die aan de consument homogene financiële diensten aanbiedt op om de prijs ervan schriftelijk, leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig aan te duiden. De financiële producten die aan de consument worden aangeboden zijn in het algemeen homogene diensten, zoals gedefinieerd in artikel I. 8., 1°, van het Wetboek. Sommige aanbiedingen van beleggingsinstrumenten aan consumenten worden verricht zonder dat de prijs op voorhand bepaald wordt, bijvoorbeeld wanneer de prijs vastgesteld wordt krachtens de zogenaamde "book-building"-procedure.

In geval van openbare aanbieding van beleggingsinstrumenten, bevatten de bepalingen van de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbieding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt afwijkende bepalingen op dit artikel (zie in het bijzonder de artikelen 27 en 47 van de wet van 16 juni 2006). Buiten deze bepalingen, die een *lex specialis* uitmaken ten aanzien van het Wetboek, is het noodzakelijk om een uitzondering op het artikel VI.3, § 2, van het Wetboek te voorzien, voornamelijk omdat niet alle beleggingsinstrumenten aan de consument worden aangeboden in het kader van een openbare aanbieding in de zin van artikel 3 van de voornoemde wet van 16 juni 2006.

Het is in het licht van deze afwijking dat de andere bepalingen van het Wetboek met vereisten over het meedelen van de prijs aan de

communication du prix au consommateur (voy. les articles VI. 2., 3°, VI. 55., 2°, b) ou encore VI. 64., § 1er, 5°, du Code).

Cette dérogation est cependant prévue sans préjudice de l'article VI. 99. du Code, lequel qualifie de pratique commerciale déloyale (interdite) notamment l'omission trompeuse d'informations substantielles (en ce compris le prix) dont les consommateurs ont besoin pour prendre une décision commerciale en connaissance de cause et ce, en tenant compte du contexte factuel.

Par ailleurs, cette exception concerne le prix des instruments de placement, mais nullement les frais et coûts liés à leur achat ou à leur souscription.

Art. 3

L'article VI. 5. du Code requiert que, lors de l'offre au consommateur, tous les prix soient mentionnés au moins en euro. L'article 3 du présent projet exclut l'application de cette disposition pour tous les produits financiers (instruments de placement, comptes, produits d'assurance) libellés dans une autre devise que l'euro. A noter que cette exclusion concerne le prix du produit, mais pas les frais et coûts accessoires. Ainsi, un instrument financier peut être libellé dans une devise étrangère, mais les commissions dues à l'intermédiaire financier pour sa souscription devront l'être en euro.

Il convient également de noter qu'en vertu de l'obligation générale d'information du consommateur, les établissements financiers devront en général fournir à leurs clients des informations sur la conversion en euros de produits libellés dans une autre devise.

Art. 4

Les articles VI. 18. et VI. 19. du Code réglementent les promotions en matière de prix

consument, geïnterpreteerd zullen moeten worden (zie de artikelen VI. 2., 3°, VI. 55., 2°, b) of nog VI. 64., § 1, 5°, van het Wetboek).

Deze afwijking geldt niettemin onverminderd artikel VI. 99. van het Wetboek, waarin als oneerlijke (verboden) handelspraktijk wordt beschouwd, het bedrieglijk weglaten van essentiële informatie (met inbegrip van de prijs) die de consumenten naargelang de context nodig hebben om met kennis van zaken een besluit over een transactie te nemen.

Deze uitzondering heeft bovendien enkel betrekking op de prijs van de beleggingsinstrumenten, maar in geen geval op de lasten en de kosten die verbonden zijn aan hun aankoop of hun inschrijving.

Art. 3

Artikel VI.5 van het Wetboek vereist dat bij het aanbod aan het consument alle prijzen minstens in euro worden vermeld. Artikel 3 van dit ontwerp sluit de toepassing van deze bepaling uit voor alle financiële producten (beleggingsinstrumenten, rekeningen, verzekeringsproducten), die in een ander devies zijn uitgedrukt dan de euro. Het valt te noteren dat deze uitzondering de prijs van het product betreft, maar niet de lasten en de bijhorende kosten. Zo zal een financieel instrument kunnen uitgedrukt worden in een vreemde munt, maar zullen de commissies die aan de financiële tussenpersoon verschuldigd zijn voor deze inschrijving, moeten aangeduid worden in euro.

Daarnaast valt op te merken dat de financiële instellingen, overeenkomstig de algemene verplichting tot informatieverstrekking aan de consument, in de regel informatie zullen moeten verstrekken aan hun cliënten over de omzetting in euro van producten die in een vreemde munt zijn uitgedrukt.

Art. 4

De artikelen VI. 18. en VI. 19. van het Wetboek regelen promoties inzake prijzen, en, meer in het

et, plus particulièrement, les références au prix pratiqué précédemment par l'entreprise. Ces dispositions ne sauraient s'appliquer à la vente d'instruments de placement dont le prix dépend des fluctuations du marché financier sur lesquelles l'entreprise n'a aucune influence. Cette notion de marché financier doit s'interpréter de manière large, incluant notamment le marché des changes ou des taux.

Il convient de noter que cette dérogation est applicable à l'offre d'instruments de placement, mais pas à l'offre des services prestés relativement à ces instruments (par exemple le service de réception et transmission d'ordres).

Art. 5

Cette disposition vise à prévoir certaines exceptions à l'article VI. 83. du Code, lequel établit la liste des clauses qui doivent être considérées comme abusives dans les contrats avec des consommateurs.

Compte tenu de la particularité de certains services financiers, certaines clauses spécifiques ne doivent pas être qualifiées d'abusives lorsqu'elles sont stipulées dans des contrats avec des consommateurs. Ainsi, certains instruments financiers de nature contractuelle (tels que les obligations perpétuelles ou encore des contrats d'option) peuvent comporter des clauses, dont l'objet n'est nullement d'abuser le consommateur, mais qui pourraient être jugées contraires à l'article VI. 83., 2°, 3°, 5° ou 11° du Code (clauses relatives à la fixation du prix, au délai de livraison, à la résiliation de contrats à durée indéterminée).

La directive 93/13/CEE concernant les clauses abusives dans les contrats conclus avec les consommateurs comporte, dans son annexe, une description de ces clauses qualifiées en principe d'abusives, mais qui peuvent figurer dans des contrats portant sur des services financiers. La présente disposition vise à prévoir ces exceptions en droit belge, dans le prolongement des exceptions qui ont été prévues dans l'arrêté royal

bijzonder de verwijzing naar de vroeger toegepaste prijs door de onderneming. Deze bepalingen kunnen niet toegepast worden op de verkoop van beleggingsinstrumenten waarvan de prijs afhankelijk is van fluctuatie op de financiële markt waarop de onderneming geen enkele invloed heeft. Het begrip "financiële markt" moet ruim gezien worden, en omvat in het bijzonder de wisselmarkt en de rentemarkt.

Het mag opgemerkt worden dat deze afwijking geldt voor het aanbod van beleggingsinstrumenten, maar niet voor het aanbod van diensten die verband houden met deze instrumenten (bijvoorbeeld de dienst van het ontvangen en doorgeven van orders).

Art. 5

Deze bepaling wil enkele uitzonderingen voorzien op artikel VI. 83. van het Wetboek. Genoemde bepaling voorziet in een lijst van bedingen die als onrechtmatig moeten worden beschouwd in overeenkomsten met consumenten.

Gelet op de eigenheid van bepaalde financiële diensten, dienen bepaalde specifieke bedingen niet als onrechtmatig te worden beschouwd, wanneer zij bedongen worden in overeenkomsten met consumenten. Zo kunnen sommige contractuele financiële instrumenten (zoals eeuwigdurende obligaties of nog optiecontracten) bedingen bevatten, die er geenszins toe strekken om de consument te benadelen, maar die niettemin strijdig zouden kunnen worden bevonden aan artikel VI. 83., 2°, 3°, 5°, of 11° van het Wetboek (bedingen met betrekking tot de vaststelling van de prijs, de leveringstermijn, of de beëindiging van overeenkomsten van onbepaalde duur).

Richtlijn 93/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen in overeenkomsten gesloten met consumenten bevat in haar bijlage een beschrijving van die bedingen die in principe als oneerlijk worden gekwalificeerd, maar die mogen voorkomen in overeenkomsten die betrekking hebben op financiële diensten. De voorliggende bepaling wil deze uitzonderingen voorzien in Belgisch recht, in het verlengde van de

du 5 décembre 2000 et dont il n'a pas été démontré qu'elles avaient porté préjudice à la protection du consommateur.

Les paragraphes 1 et 2 de l'article 5 comportent l'un et l'autre une exception à l'interdiction des clauses permettant de mettre un terme sans préavis à des contrats à durée indéterminée (clauses en principe interdites dans les contrats avec des consommateurs en vertu de l'article VI. 83., 11°, du Code). Ces exceptions proviennent de la directive 93/13/CEE susmentionnée (respectivement points 2, a) et c) de l'annexe de la directive). L'exception prévue à l'article 5, § 1er, vise tous les instruments de placement, mais requiert une raison valable et met à charge de l'entreprise une obligation d'information immédiate. Celle prévue à l'article 5, § 2, ne requiert pas ces mêmes conditions mais elle ne vise que les instruments de placement dont le prix fluctue. Seule la seconde parmi ces exceptions avait été prévue dans l'arrêté royal du 5 décembre 2000 au motif que la première était conçue dans la directive en faveur du "fournisseur de services financiers" et non du "vendeur de produits financiers" de sorte qu'on sortait du champ d'application de l'arrêté (voy. sur ce point le rapport au Roi précédant l'arrêté royal du 5 décembre 2000). Cependant, on sait désormais que la notion de "services financiers" doit s'interpréter de manière large en droit européen et qu'elle couvre également les produits financiers (voy. ci-dessus les développements relatifs à cette notion dans la directive 2002/65/CE concernant la commercialisation à distance de services financiers auprès des consommateurs).

En l'espèce, à l'article 5, § 1er, du présent projet, il est proposé de réduire la portée de l'exception découlant du point 2, a) de la directive afin de ne viser que les instruments de placement et non tous les services financiers. L'on estime en effet que sauf cas de force majeure, il ne doit pouvoir

uitzonderingen die voorzien zijn in het koninklijk besluit van 5 december 2000 en waar niet aangetoond werd dat deze nadeel berokkenden aan de bescherming van de consument.

De paragrafen 1 en 2 van artikel 5 bevatten elk een uitzondering op het verbod van bedingen die toelaten zonder opzegtermijn een eind te stellen aan overeenkomsten van onbepaalde duur (deze bedingen zijn in principe verboden in overeenkomsten met consumenten krachtens artikel VI. 83., 11°, van het Wetboek). Deze uitzonderingen komen voort uit hogergenoemde richtlijn 93/13/EEG (respectievelijk de punten 2, a) en c) van de bijlage bij de richtlijn). De uitzondering voorzien in artikel 5, § 1, beoogt alle beleggingsinstrumenten, Wel wordt hiervoor een geldige reden vereist, en wordt aan de onderneming een verplichting tot onmiddellijke informatieverplichting opgelegd. Deze voorwaarden gelden niet voor de uitzondering waarin artikel 5, § 2, voorziet maar deze uitzondering beoogt enkel de beleggingsinstrumenten waarvan de prijs fluctueert. Het koninklijk besluit van 5 december 2000 voorzag enkel in deze laatste uitzondering en gaf daarbij als reden op dat de eerste uitzondering in de richtlijn was opgenomen ten gunste van de "leverancier van financiële diensten" en niet van de "verkoper van financiële producten", zodat men buiten het toepassingsgebied van het besluit trad (zie hieromtrent het Verslag aan de Koning voorafgaand aan het koninklijk besluit van 5 december 2000). Niettemin weten we thans dat de notie "financiële diensten" naar Europees recht ruim moet worden opgevat en eveneens financiële producten omvat (zie hierboven de toelichting met betrekking tot deze notie in de richtlijn 2002/65/EG betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten aan de consumenten).

Wat artikel 5, § 1, van het huidige ontwerp betreft, wordt er voorgesteld om de draagwijdte van de uitzondering die volgt uit artikel 2, a) van de richtlijn te beperken tot enkel beleggingsinstrumenten en niet alle financiële diensten. Er mag immers geoordeeld worden dat

être mis fin à des contrats de service financier (contrat de gestion de fortune, contrats d'ouverture de compte, etc.) que moyennant l'octroi d'un préavis.

Il convient de noter que l'exception prévue à l'article 5, § 3, du présent projet ne figurait pas non plus dans l'arrêté royal du 5 décembre 2000 compte tenu du fait que cet arrêté concernait uniquement les instruments financiers et les titres et valeurs, mais pas les devises. Cette exception est cependant prévue dans la directive 93/13/CEE susmentionnée. Elle a donc été introduite dans le présent projet.

Il convient enfin de noter que lorsque l'article 5, § 2, du présent projet se réfère au « marché financier », cette notion doit s'interpréter de la même manière qu'à l'article 4, en y incluant notamment le marché des changes et des taux.

Art. 6

L'arrêté royal du 5 décembre 2000 rendant applicables aux instruments financiers et aux titres et valeurs certaines dispositions de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur doit être formellement abrogé. En effet, sa base légale (l'article 3, § 1er, de la loi du 6 avril 2010) n'a pas été reprise dans le Code de droit économique dans la mesure où les instruments financiers et autres titres et valeurs ne sont plus exclus du champ d'application du livre VI du Code.

Art. 7

Le présent arrêté royal devra entrer en vigueur le même jour que le livre VI du Code de droit économique dont il exécute l'article VI. 1., § 2.

Nous avons l'honneur d'être,

Sire,

behelve bij overmacht overeenkomsten met betrekking tot financiële diensten (overeenkomsten van vermogensbeheer, tot het openen van een rekening, enz.) niet beëindigd kunnen worden zonder een opzegtermijn.

Ook de uitzondering opgenomen in artikel 5, § 3, van het huidige ontwerp was niet opgenomen in het koninklijk besluit van 5 december 2000 rekening houdend met het feit dat dit besluit enkel betrekking had op financiële instrumenten en effecten en waarden, maar niet op deviezen. In deze uitzondering is nochtans voorzien in de hogergenoemde richtlijn 93/13/EEG. Ze werd daarom opgenomen in het huidige ontwerp.

Er mag ten slotte opgemerkt worden dat wanneer artikel 5, § 2, van dit ontwerp verwijst naar de "financiële markt", dit begrip op dezelfde wijze dient geïnterpreteerd te worden als in artikel 4, dus met inbegrip van de wisselmarkt en de rentemarkt.

Art. 6

Het koninklijk besluit van 5 december 2000 waarbij sommige bepalingen van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, van toepassing worden verklaard op financiële instrumenten, effecten en waarden moet formeel worden opgeheven. Haar wettelijke basis (artikel 3, § 1, van de wet van 6 april 2010) is inderdaad niet hernomen in het Wetboek van economisch recht, aangezien de financiële instrumenten en andere effecten en waarden niet meer uitgesloten worden van het toepassingsgebied van boek VI van het Wetboek.

Art. 7

Huidig koninklijk besluit zal op dezelfde dag in werking moeten treden als het boek VI van het Wetboek van economisch recht waarvan het artikel VI. 1., § 2, uitvoert.

Wij hebben de eer te zijn,

Sire,

de Votre Majesté,
les très respectueux
et les très fidèles serviteurs,

Le Ministre de l'Economie et des
Consommateurs,

van Uwe Majesteit,
de zeer eerbiedige
en zeer getrouwe dienaars,

De Minister van Economie en Consumenten,

Johan Vande Lanotte

La Ministre des Classes moyennes, des P.M.E. et
des Indépendants,

De Minister van Middenstand, K.M.O.'s en
Zelfstandigen,

Sabine Laruelle

Le Ministre des Finances,

De Minister van Financiën,

Koen Geens